

Koetoiminta ja käytäntö

Liite 17.10.2005 62. vuosikerta Numero 3 Sivu 11

ATP: Turvallisuutta ja laatua elintarvikekuljetuksiin

Pekka Rantti, MTT

Moni on varmasti ihmetellyt, mitä kirjaimet FRC tai FNA kylmärekan yläkulmissa oikein tarkoittavat. Merkintöjen taustalla on helposti pilaantuvien elintarvikkeiden kansainvälisiä maakuljetuksia koskeva ATP-sopimus. Ilman ATP-sopimuksen perusteella luokiteltuja kuljetusvälineitä ja niille annettuja ATP-todistuksia olisi miltei mahdotonta varmistua elintarvikkeiden säilyvyydestä kuljetusten aikana.

ATP-sopimus luotiin aikoinaan estämään terveydelle vaarallisten muutosten tapahtuminen kansainvälisissä elintarvikekuljetuksissa. Viime vuosina myös tuotteiden laadun säilyminen on korostunut sopimuksen tavoitteena. Suomessa, kuten useimmissa muissakaan sopimusmaissa, puhtaasti kansalliset kuljetukset eivät toistaiseksi kuulu ATP-sopimuksen piiriin. Kuljetustapahtuman osapuolet kuitenkin yleisesti sopivat ATP-kaluston käytöstä myös tällaisissa kuljetuksissa. Oman kansallisen järjestelmän luominen ei olekaan järkevää – käytetäänhän samoja kuljetusvälineitä sekä kotimaan että ulkomaan liikenteessä. Toki jakeluliikenne asettaa kalustolle vaatimuksia, jotka poikkeavat tyypillisestä pitkäkestoisesta ATP-kuljetuksesta. Esimerkiksi Ranskassa ATP on kuitenkin otettu osaksi kansallista lainsäädäntöä.

Lähtökohtana korin eristys

ATP-sopimuksessa ja sen liitteissä määritellään sopimuksen piiriin kuuluvat elintarvikkeet, niiden korkeimmat sallitut kuljetuslämpötilat sekä kuljetuskoreille ja kylmälaitteille asetettavat vaatimukset. Ensisijainen kuljetusvälineiden luokitteluperuste on eristyskyky. Siten kevyesti eristetyistä koreista ei ole mahdollista tehdä suurensuuren kylmäkoneen avulla pakastekuljetuksiin soveltuvaa FRC-ajoneuvoa eli koneellisesti jäähdytettyä, raskaseristeistä, C-luokan (-20 °C) kuljetusvälinettä. Tällaisen korin eristystä kuvaava k-arvo saa olla korkeintaan 0,40 W/m²K, ja koriin asennetun kylmäkoneen tulee +30 °C:n helteessä ylläpitää vähintään -20 °C:n sisälämpötilaa.

Vastaavasti FNA tarkoittaa normaalieristeistä A-luokan (0 °C) kuljetusvälinettä, jonka k-arvovaatimus on 0,40–0,70 W/m²K ja jonka kylmäkoneen jäähdytystehon tulee riittää ±0 °C:een. FNA-luokkaa ei näin ollen ole tarkoitettu pakasteille lainkaan. FRC:n ja FNA:n lisäksi ATP-sopimus määrittelee

muitakin luokkia, mutta Suomen kannalta niiden merkitys on vähäinen.

Onnistuneen elintarvikekuljetuksen lähtökohta ovat valmiiksi jäädytetyt tuotteet. Ajoneuvokylmäkoneet on mitoitettu siirtämään kuormatilaan vuotanut lämpö takaisin ulos. Niissä ei juuri ole ylimääräistä tehoa jäädyttämään hyväksyttävässä ajassa liian lämpimänä kuormattua tonnin painoista lastia. Pyörien päälle kun ei kannata nostaa järeää kylmäteknikkaa, koska jäädytys voidaan tehdä edullisemmin kiinteissä laitoksissa.

ATP-todistus pidettävä aina mukana

Ulkoisesti ATP-kuljetusvälineen tunnistaa etuyläkulmiin kiinnitetyistä luokkaa ja luokituksen päättymisaikaa tarkoittavista merkinnöistä, esimerkiksi FRC 02-2009. Näkyviä merkintöjä tärkeämpi on kuitenkin kuljetusvälinekohtainen ATP-todistus. Todistus tai sen oikeaksi todistettu jäljennös on pidettävä kuljetuksen aikana mukana. Valitettavasti liikkeellä on kalustoa, joiden luokitusmerkinnöillä ei aina ole katetta, joten kannattaa kiinnittää huomiota myös siihen, että kuljetusvälineellä on rekisteröintimaan viranomaisen antama ATP-todistus.

Suomalaiset ATP-todistukset antaa MTT maatalousteknologian tutkimus eli Vakola. Tällä hetkellä voimassa oleva ATP-luokitus on noin 2500:lla Suomeen rekisteröidyllä kuormatilalla, vetoauto ja perävaunu luokitellaan erikseen. Todistuksista noin 1600 on annettu FRC-luokan pakastekalustolle. Uusille kuljetusvälineille annettava ATP-todistus on yleensä voimassa kuusi vuotta, minkä jälkeen luokitus on uusittavissa kausitarkastuksen perusteella kolmeksi vuodeksi kerrallaan. MTT Vakola on myös ATP-testiasema, joka tekee kaikkia ATP-sopimuksen mukaisia testejä, kausitarkastusten lisäksi myös korien ja kylmäkoneiden tyyppitarkastuksia, joiden perusteella ATP-luokitellaan uutta sarjavalmisteista kalustoa.

Lisätietoja: pekka.rantti@mtt.fi
puh. (09) 2242 5234

ATP-sopimus on luettavissa kohteesta
www.finlex.fi/fi/sopimukset/sopsteksti/1981/19810048/19810048_2
ja sopimuksen liitteet kohteesta
www.elintarvikevirasto.fi/yrittajalle/p1348.pdf.

YK:n ATP-sopimussivusto löytyy kohteesta
www.unece.org/trans/main/welcwp11.html.

ATP-sopimusmaat 08/2005

Suomi liittyi Genevessä 1970 solmittuun ATP-sopimukseen vuonna 1980. Sopimusmaita on nykyisin 41. Näistä uusin on Albania, jonka osalta sopimus astuu voimaan tammikuussa 2006. Vaikka Sveitsi on yksi sopimuksen alkuperäisistä allekirjoittajista, se ei vielä ole ratifioinut sopimusta.